

Vergaderjaar 1998–1999

26 397

Vernieuwing studiefinanciering

Nr. 12

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Zoetermeer, 28 april 1999

Afgelopen maandag heeft uw Kamer in een nota-overleg gesproken over mijn voorstellen in de nota «Flexibele studiefinanciering; een stelsel dat past». Ik heb u toegezegd vóór de stemming van 29 april a.s. schriftelijk mijn oordeel te geven over de 9 moties, die van de zijde van de Kamer zijn ingediend.

Motie nr. 3 van het lid Rehwinkel, nr. 5 van het lid Eurlings en nr. 8 van het lid Rabbae

In het Regeerakkoord wordt voorgesteld dat bij start van de studie voor de 26e verjaardag alle studiefinancieringsrechten kunnen worden genoten. In de huidige wetgeving kan een student die voor zijn 27e verjaardag studiefinanciering heeft genoten, zijn resterende rechten bij ononderbroken studie alleen als lening opnemen. Het voorstel in de nota houdt in dat een student studiefinanciering (beurs, integrale lening) binnen een periode van 10 jaar kan opnemen tot zijn 30e verjaardag.

Er zijn drie moties ingediend die ingaan op de voorstellen voor verruiming van de leeftijdsgrens. Daarnaast heb ik de Kamer toegezegd dat ik een toelichting zou geven op het verschil tussen het in het Regeerakkoord gereserveerde budget voor verruiming van de leeftijdsgrens (f 45 miljoen) en de kosten van het voorstel zoals gedaan in de nota (f 35 miljoen). Overigens wordt er in de nota (pagina 36 onderaan) al op gewezen dat dit verschil bestaat. Beide cijfers hebben betrekking op de structurele situatie. Daarbij wordt ook aangegeven dat het verschil tussen de beschikbare middelen van f 45 miljoen en de kosten van de maatregel van f 35 miljoen is ingezet ter financiering van de overige voorstellen.

Belangrijk is in de eerste plaats de overeenkomst tussen het voorstel uit het Regeerakkoord en het voorstel in de nota. Ruim 98% procent van de studenten in het hoger onderwijs volgt een vierjarige of vijfjarige

opleiding. Voor deze studenten is het voorstel in de nota voor wat betreft de gemengde studiefinanciering gelijk aan het voorstel in het Regeerakkoord.

Het verschil in effect wordt bepaald door de studenten die er in het voorstel in het regeerakkoord meer op vooruitgaan dan in het voorstel in de nota. Dat zijn studenten die voor hun 26e verjaardag aan een studie beginnen met een nominale cursusduur van 6 jaar of langer. De mensen die er in de nota meer op vooruit gaan, zijn de mensen die tussen hun 26e en 30e verjaardag aan een studie beginnen, ongewenst de nominale cursusduur. Uiteraard is een en ander zeer afhankelijk van het gedrags-effect van de voorgestelde maatregelen. Uitgaande van de nu bekende aantallen kan echter worden gesteld dat van het voorstel in de nota ca. 1000 extra mensen profiteren, terwijl het bij de 26-jaargrens om maximaal 200 mensen gaat.

Conclusie hiervan is ook dat het voorstel in het Regeerakkoord ongeveer evenveel kost als het voorstel in de nota, namelijk in de structurele situatie ca f 35 miljoen.

Overigens heb ik zelfstandige redenen om aan de leeftijdsgrens van 30 jaar de voorkeur te geven boven het voorstel uit het Regeerakkoord. Ik heb deze ook in het debat met uw Kamer uiteengezet.

- In de eerste plaats ben ik van oordeel dat de leeftijdsgrens van 30 jaar in zijn effect méér een zachte leeftijdsgrens is dan een grens van 25 jaar. Immers, naarmate de leeftijd hoger wordt, wordt het recht op studiefinanciering kleiner. Een dergelijke grens drukt ook beter uit dat het stelsel van studiefinanciering – zoals ik dat heb aangegeven – een «jeugdstelsel» is;
- In de tweede plaats is de 30-jaarsgrens van belang om het «recht» op wettelijk collegegeld los te koppelen van de studiefinanciering, terwijl er toch rechtszekerheid kan worden geboden aan de student;
- In de derde plaats maakt de leeftijdsgrens van 30 jaar het mogelijk om tegemoet te komen aan de breed geuite wens van de Kamer om rekening te houden met de vluchteling-studenten. Bij een leeftijdsgrens van 25 jaar zou deze groep studenten er juist op achteruit gaan. Nu immers is de leeftijdsgrens op 27 jaar gesteld;
- In de vierde plaats maakt de leeftijdsgrens van 30 jaar het mogelijk om studenten van gelijke leeftijd ook gelijk te behandelen. Dat is bij de leeftijdsgrens van 26 jaar niet steeds het geval.

Ik erken de validiteit van het argument dat studenten die nu na hun 30e verjaardag nog lenen er in mijn voorstel op achteruit gaan. Het gaat op dit moment overigens om minder dan 1 promille van de studiefinancierings-gerechtigden. Meer ten principale denk ik dat een leeftijdsgrens van 30 jaar en een diplomatermijn van tien jaar voldoende ruimte bieden om op tijd de studie af te ronden.

Om een groep van ca 1000 studenten te bedienen introduceert motie nr. 5 van het lid Eurlings een complex systeem. Er moet immers worden geadministreerd:

- Wie na de 26e verjaardag, maar voor de 30e verjaardag voor het eerst SF geniet;
- Hoe groot binnen deze groep bij het bereiken van de 30e verjaardag het restrecht op studiefinanciering is;
- In welk tempo dit restrecht na de 30e verjaardag wordt opgenomen.

Het is dus een motie die wetgevings- en uitvoeringstechnisch zeer veel voeten in de aarde heeft, terwijl maar een heel kleine groep er baat bij heeft.

Alles overziende ontraad ik motie nr. 3 van het lid Rehwinkel, motie nr. 5 van het lid Eurlings en motie nr. 8 van het lid Rabbae.

Aantallen en budgettaire effecten

Omdat er in uw Kamer vragen waren over de aannames die ten grondslag liggen aan het budgettaire effect van de verschillende leeftijdsgrenzen werk ik deze hieronder voor de volledigheid uit.

Er is berekend hoeveel studenten van elke leeftijdscategorie als eerstejaars instromen in het hoger onderwijs en de beroepsopleidende leerweg. Dit is gebeurd op basis van de gegevens over de totale aantallen van elke leeftijdscategorie die nu in het hoger onderwijs studeert en gegevens uit 1991 toen de leeftijdsgrens nog 30 jaar was.

Dit leidt tot de volgende gegevens over eerstejaars instroom:

Leeftijd	Eerstejaars instroom HO	Eerstejaars instroom BOL
23 jaar	3 080	660
24 jaar	1 780	420
25 jaar	1 000	180
26 jaar	380	100
27 jaar	327	45
28 jaar	274	25
29 jaar	173	10
30 jaar	0	0

In totaal leidt de maatregel tot 6500 extra toekenningen voor studiefinanciering in het hoger onderwijs en ruim 1250 in de beroepsopleidende leerweg.

Motie nr. 7 van het lid Eurlings en nr. 10 van het lid Van Bommel

Het kamerlid Eurlings verzoekt mij om nader onderzoek te doen naar de invloed van de (beperkte) hoogte van de beurs en het bijverdienen op de lengte van de studieduur, in relatie tot de draagkracht van de ouders. Het kamerlid Van Bommel vraagt om onderzoek naar het effect van de beperking van de studiefinanciering op de studiekeuze van vwo-ers.

De vraag naar de effecten van de studiefinanciering op het studiegedrag van studenten is de afgelopen jaren voortdurend actueel geweest. Er is in dat kader dan ook het nodige onderzoek verricht. Ik verwijs in de eerste plaats naar de brief van 3 november 1997 die door het vorig kabinet aan uw Kamer is verzonden. In deze brief wordt naar aanleiding van een viertal onderzoeksrapporten geconcludeerd dat de toegankelijkheid van het onderwijs in algemene zin goed gewaarborgd is. Wel is toegezegd om ook in de komende jaren de ontwikkelingen met betrekking tot de studievoortgang van studenten, het lenen van studenten en de studiekeuze van studenten naar inkomens- en opleidingsachtergrond, respectievelijk jongens versus meisjes nauwgezet te blijven volgen.

Bij de onderbouwing van de nota Flexibele studiefinanciering heb ik onderzoeken laten verrichten naar de studievoortgang, de ouderbijdrage, het leengedrag en leenmotieven, de schuldopbouw, het aflossen van studieschulden en het verdringingsvraagstuk. De resultaten van deze onderzoeken zijn samengevat als bijlage bij de nota opgenomen.

Ik ben van plan om in de toekomst het lopende en nog voor te nemen onderzoek dat te maken heeft met studenten en studiefinanciering onder te brengen in een «studentenmonitor». Dit leidt tot periodieke externe

publicatie. De haalbaarheid van een dergelijke aanpak wordt momenteel onderzocht. Onderwerpen waarover de studentenmonitor zal berichten betreffen onder andere de sociaal-economische achtergrond van de student, studievoortgangresultaten, financiële positie, maatschappelijke positie, studieloopbaan en keuzebepalende factoren. Ik ben bereid om de door de leden Eurlings en Van Bommel voorgestelde thema's in de studentenmonitor op te nemen. Gelet op deze toezegging acht ik motie nr. 7 van het lid Eurlings en motie nr. 10 van het lid Van Bommel overbodig.

Motie nr. 4 van het lid Rehwinkel

De heer Rehwinkel vraagt om studenten precies te informeren over de voor hen geldende opbouw van het normbudget. Daar ben ik toe bereid. Zoals de heer Rehwinkel voorstelt zal ik de IB-groep vragen om op de overzichten die zij de studenten stuurt aan te geven hoe hoog de veronderstelde ouderlijke bijdrage is. Overigens zal ik de IB-groep ook vragen om aan te geven dat het gaat om een vrijwillige, gemiddelde bijdrage. Ouders zullen rekening houden met de individuele omstandigheden van henzelf en hun kinderen. Vaak wordt ook een deel van de bijdrage in natura verstrekt.

Daarmee zijn de ouders van de studenten echter nog niet beter geïnformeerd dan nu het geval is. Het overzicht is immers aan de student zelf gericht. De IB-groep mag deze overzichten zonder voorafgaande toestemming van de student niet aan derden ter beschikking stellen.

Ik wil daarom de wegen verkennen om de ouders beter en meer direct te informeren. De eerste mogelijkheid is om studenten te vragen of zij ermee instemmen dat een afschrift van het Bericht studiefinanciering aan de ouders wordt gezonden. De tweede mogelijkheid is na te gaan of het mogelijk is de ouders van studenten zodanige informatie te sturen dat daaruit valt af te leiden welke ouderbijdrage wordt verondersteld bij verschillende inkomens, onderwijssoorten en aantallen studerende kinderen. Ik zal de Kamer voor de indiening van het wetsvoorstel over mijn conclusies op dit punt informeren.

In het licht van deze toezegging acht ik motie nr. 4 van het lid Rehwinkel overbodig.

Motie nr. 6 van het lid Eurlings

Het lid Eurlings verzoekt de regering bij de uitwerking van de mogelijkheden voor contracten die instellingen in de toekomst met studenten kunnen aangaan, de beoogde flexibiliteit als uitgangspunt te nemen. Op dit moment biedt de wet de instellingen al ruimte om een eigen invulling te geven aan de condities waaronder studenten zich kunnen in- en uitschrijven. Het is zeker niet mijn voornemen om deze ruimte in de toekomst te beperken. Ik zal dit punt verder uitwerken in het ontwerp HOOP 2000.

In het licht van deze toezegging acht ik motie nr. 6 van het lid Eurlings overbodig.

Motie nr. 9 van het lid Rabbae

Deze motie van het lid Rabbae nodigt de regering uit om te zoeken naar een verhoging van het normbudget zonder het neveneffect van een grote leenangst. Wanneer ik daarbij de toelichting van dhr. Rabbae in het debat betrek, komt zijn voorstel feitelijk neer op een verhoging van de aanvullende beurs. Los van een inhoudelijk oordeel over dit voorstel ontbreken

mij daarvoor de financiële middelen. Gelet op deze overwegingen ontraad ik daarom motie nr. 9 van het lid Rabbae.

De duale student

Ik heb in de Kamer voorgesteld om duale studenten, vooruitlopend op de nieuwe wetgeving in het studiejaar 2000/2001, met ingang van het studiejaar 1999/2000 dezelfde rechten op studiefinanciering te geven als voltijdse studenten (met uitzondering van duale opleiding verpleegkunde). Het gaat er hier dus om deze studenten, vooruitlopend op de wijziging van de wet, ruimere rechten te geven dan nu het geval is. Immers na inwerkingtreding van de wet zullen deze ruimere rechten met terugwerkende kracht ook worden toegekend. Daardoor wordt het voor het komende studiejaar al mogelijk de ingewikkelde procedure van inschrijving te verlaten. Gezien de instemming van de Kamer met dit voorstel, zal ik de IB Groep vragen hier voorzieningen voor te treffen.

Ik hoop met deze brief de vragen van de zijde van de Kamer naar genoeg te hebben beantwoord.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
L. M. L. H. A. Hermans